

Natuurinclusief en regeneratief loont, ook zonder neventak

Kun je je inzetten voor de natuur op je melkveebedrijf én een goede boterham verdienen? Dat kan, zo blijkt uit een analyse van dertien natuurinclusieve en regeneratieve bedrijven. Ook blijkt dat voor een goed verdienmodel geen neventak nodig is.

Door Tineke Hoekstra

Vaak klinkt het geluid dat natuurinclusief of regeneratief geen verdienmodel hebben. Natuurlijk zijn er bedrijven die het prima doen, maar het ontbrak aan één rekenmodel om bedrijven te kunnen vergelijken. Projectbureau De Natuurverdubbelers ontwikkelde een rekenmethode die inzicht geeft in het verdienvermogen. Stichting Wij.land paste deze toe op een groep van dertien natuurinclusieve en regeneratieve melkveehouders, en een referentiegroep van 140 gangbare collega's in het Noorden en in het westelijke veenweidegebied.

Deelnemers aan het onderzoek moesten al langer natuurinclusief bezig zijn, extensief zijn met minder dan 1,5 GVE/ha, weinig kunstmest en krachtvoer gebruiken en ze moesten zich inzetten voor weidevogelbeheer, biodiversiteit en/of landschapselementen.

Perspectief

Het 'waardevolle' van de rekenmethode zit hem volgens projectleider en opdrachtgever Jan Maarten Dros van stichting Wij.land in de combinatie van verschillende indicatoren. Zo is er gekeken naar het bedrijfsresultaat met en zonder neventak. Daarnaast is er een bedrijfseconomische analyse uitgevoerd waarbij ook de grond en arbeidsuren 'op geld zijn gezet' om de verschillen tussen de bedrijven nog beter te kunnen illustreren.

De studie – hoe beperkt van omvang ook – laat volgens Daan Groot van projectbureau De Natuurverdubbelers zien dat er economisch perspectief is voor natuurinclusieve en regeneratieve melkvee-

drijven. Zo behaalden de dertien bedrijven een gemiddeld inkomen per onbetaalde arbeidsjaareenheid (oaje) van € 58.000, ruim boven het door WUR geschatte gemiddelde in de sector.

Maar wat vooral naar voren kwam is dat verschillende bedrijfsmodellen kunnen leiden tot een goed verdienmodel. Groot: "Er is niet één indicator waarop je alle bedrijven kunt vergelijken en beoordelen. Er is niet één allesbepalende factor die het verdienmodel maakt of breekt."

De belangrijkste strategie bij natuurinclusief is het drukken van de kosten voor grond, vee en voer. En biologische boeren (elf van de dertien) compenseren een lagere productie met een hogere melkprijs. Ze hebben ook lagere krachtvoerkosten – sommigen gebruiken helemaal geen krachtvoer – en ze geven minder geld uit aan de dierenarts. Ook hebben de meeste boeren lagere grondlasten omdat ze vaker natuurgronden pachten en daar vee inscharen.

De natuursubsidies spelen een beperkte rol in deze beoordeling van de bedrijfsresul-

taten. Sommige boeren doen veel aan agrarisch natuurbeheer, anderen weer minder. Het is compensatie voor inkomstenderving, en geen echt verdienmodel, aldus Groot.

De bedrijfsomvang is verder vrij gemiddeld met 92 hectare en 106 koeien.

Neventak

Van de dertien bedrijven hebben er vijf een neventak, die voor gemiddeld 11% bijdraagt aan het totale resultaat. "De inkomsten uit nevenactiviteiten zijn bij melkveehouders over het algemeen niet heel erg hoog", relateert specialist duurzame melkveehouderij Alfons Beldman. Hij zat namens de WUR in de klankbordgroep en vindt dat er meer aandacht aan de invloed van de hogere melkprijs besteed had mogen worden – want het zijn hoofdzakelijk biologische melkveehouders. "Bij de gemiddelde omvang van deze groep scheelt dat toch zo'n € 58.000 per jaar aan opbrengsten."

Ook de grondkosten zijn volgens Beldman onderbelicht: "Als je als bedrijf de volle mep voor extra grond moet betalen, dan is dat economisch een stuk lastiger. En bij minder koeien zit je wel vast aan investeringen die je eerder hebt gedaan. Je moet dus goed gaan rekenen, en wellicht zul je met een nevenactiviteit, hogere melkprijs of andere opbrengsten het bedrijfsplan kloppend moeten maken."

Projectleider Dros neemt de kritiek uit Wageningen serieus en hoopt op een vervolgstudie. Voor hem is de winst dat er nu een uitgebreide, gratis rekentool voorhanden is waar boeren die nadenken over een andere manier van bedrijfsvoering hun bedrijfsresultaten tot in detail kunnen invoeren.

Rekentool

De rekentool geeft inzicht in de kosten en bedrijfskeuzes. Je kunt spelen met de kengetallen door bijvoorbeeld lagere pachtlasten in te vullen of de kosten van krachtvoer te veranderen. De tool berekent de effecten van keuzes voor het bedrijfsresultaat en laat ook zien waar de kosten zitten. De methode toont niet expliciet wat natuurinclusief betekent voor het inkomen.

FOTO: HERBERT WIGGERMAN

60

koeien

30

stuks kleinvee

40

Texelaars

64

hectare

Gijsbert Boele in Loenersloot (U.) kruist op zijn biobedrijf FH met MRIJ. Hij boert groten-deels op grond van natuur- en landschapsorganisaties.

Biologisch bedrijf zonder neventak scoort goed onder de streep

In het veenweidegebied bij het kasteel Loenersloot word je overvallen door de rust – een paar honderd meter verder razen de auto's over de A2 en de provinciale weg.

Het is de plek waar biologisch melkveehouder Gijsbert Boele (60) al 20 jaar zijn bedrijf runt – zonder neventak. Hij scoorde goed in de vergelijkingsstudie met de andere bedrijven.

Het gaat om vakmanschap, staat in de studie, maar voor Boele is het gewoon een kwestie van efficiënt boeren. "Ik had geen idee. Ik doe het op mijn eigen manier, niet echt spannend. Eén keer per jaar komt de boekhouder en dan denk je er even aan."

Het inkomen van bijna €60.000 komt niet door een hoge melkproductie (5.500 liter per koe). Het zijn de lage variabele kosten die de doorslag geven. Boele heeft eigen gras, gebruikt weinig krachtvoer en fokt met een eigen stier. Ook geeft hij weinig geld uit aan de dierenarts: 0,70 cent per 100 kilo melk. "Als je een koe hebt die 10.000 liter melk moet produceren, dan heb je het over een topprestatie. En dat kost geld. Daar komt ook qua gezondheid veel meer bij kijken", verklaart hij.

Zijn inkomen verdient hij met z'n Fries-Hollandse dubbeldoelkoeien met horens, een haast uitstervend ras, Hij kruist ze met MRIJ.

Hij deed mee aan de studie uit beroepstrots. "In mijn jeugd kreeg ik mee dat gangbaar het beste was, maar ik wilde het anders doen. Ik werd voor gek versleten." Op vergaderingen van Campina werd hij 'uitgepoept', maar inmiddels zijn er collega's die zijn voorbeeld volgen. Hij kan ook biologisch-dynamisch worden, maar dat is nog een stap te ver; ook omdat hij de melk niet afgezet krijgt tegen een hogere prijs.

Subsidie een aardigheidje

Op de percelen rond de boerderij staan ruim 100 knotwilgen, een oude elzensingel blokkeert de wind voor tientallen hoogstam fruitbomen. Er zijn natuurvriendelijke oevers, botanische weideranden, kruidenrijk grasland en een paar hakhoutbosjes. Hij krijgt er ANLb-subsidie voor. "Een aardigheidje – je kan er niet van eten – maar ik wil toch het landschap behouden." Hij wijst op bomen van 50 jaar oud, gepoot door zijn vader.

Hij hoopt dat boeren die het leuk vinden zich gaan afvragen of ze die hoge melkproductie wel echt nodig hebben. "Ga de uitdaging aan, maak een kostenplan, niet te rigoureuus. Het wordt natuurlijk lastig als je veel liters moet melken voor de bank, maar probeer het een beetje uit", is zijn advies.